

RESTAURAREA ȘI CONSERVAREA SOCLULUI LA „MONUMENTUL OSTAȘULUI ROMÂN” DE LA CAREI (II)

George Alexandru VASILICHI GAVRILAȘ
Radu Ovidiu ARDELEAN

ABSTRACT: *The article describes the deterioration issues of the pedestal at the Monument of the Romanian Soldier from Carei, as well as the restoration and conservation works on it, which consisted in the removal of the broken or chopped elements, but also their preparation and replacement. There is also a description of the final conservation of the monument, as well as the measures that will assure the conservation of the monument for a long period of time.*

KEYWORDS: *Carei, Monument of the Romanian Soldier, pedestal, restoration*

1. Analiza

În perioada august-noiembrie 2014 s-a derulat a doua etapă de restaurare a Monumentului Ostașului Român de la Carei, respectiv restaurarea soclului și a trotuarului înconjurător al acestui monument. În urma unei analize făcute de către restauratori, s-a constatat că placajul din travertin care acoperea miezul din beton armat al monumentului a suferit deteriorări pe suprafețe extinse. Datorate unor cauze multiple, aceste deteriorări au constat în principal din desprinderi ale plăcilor de travertin față de miez, crăparea și ruperea pietrei, precum și în apariția unor distanțe (uneori și de 4-5 cm) între plăci. Nerepararea periodică a rosturilor a favorizat pătrunderea apei care, în timpul ciclurilor dese de îngheț-dezghet, de-a lungul iernilor, a dus la apariția acestor probleme. În ultima perioadă, dar mai ales în luna iunie a anului 2014, ni s-a semnalat de către angajați ai Primăriei Carei desprinderea și spargerea a 4 plăci de travertin care erau fixate pe verticală pe soclu. La deplasarea în zonă, am observat că și alte plăci se desprinseseră și stăteau să se desprinda complet. Aceste desprinderi se datorau și învechirii materialelor adezive folosite de către autorii lucrării de acum 50 de ani. Toate cele 6 colțare verticale crăpaseră, din pricina dilatării volumului plăcii. Este vorba despre elemente din travertin de dimensiunea de 35/35 cm grosime.

De asemenea, trotuarul înconjurător, aparținător monumentului, era deteriorat în proporție de peste 60%. Deteriorările constau în lipsa, în crăparea și ruperea

elementelor constitutive, precum și în apariția unor denivelări pe mari porțiuni, datorate suportului din pământ necorespunzător.

La rândul lor, scările au fost afectate de infiltrarea apei, dar și de folosirea excesivă și necontrolată (escaladarea cu biciclete, skat-uri etc).

Din loc în loc, aleatoriu, au fost făcute reparații (din păcate, neprofesioniste), chituiuri și au fost înlocuite unele elemente din piatră cu altele, turnate din beton.

Problemele de atac biologic de mușchi și alge de piatră sunt identice cu cele prezentate în prima parte a acestei lucrări.¹

2. Restaurarea

Am făcut măsurătorile necesare pentru a stabili cantitatea și dimensiunile plăcilor din travertin care nu mai puteau fi salvate și refolosite, achiziționându-se materialul necesar travertin de Geoagiu – Hunedoara, din aceeași exploatare din care a fost cel folosit de Vida Géza, depozitându-l în fața monumentului, la îndemână. În afara cantității de travertin rezultată ca necesară după

măsurători, a fost adus și un supliment de material pentru eventualitatea în care, la desprindere, unele plăci nu-și vor păstra integritatea (riscul de a se deteriora la desprindere exista, nu putea să fie înlăturat și astfel, a fost o măsură asumată).

S-a stabilit că plăcile de travertin trebuie desprinse în totalitate de miezul din beton armat, pentru că nu exista alt mijloc de a constata care element are priză bună și care nu. Am preferat desprinderea totală și refacerea plăcii cu materiale folosite în restaurare și cu tehnici clasice dar sigure pentru a da o calitate superioară lucrării, respectând principiile restaurării științifice.

Desprinderea elementelor de travertin a început cu demontarea bordurilor (colțarelor) cu dimensiuni de 80/35/15 cm, care țineau fixate plăcile de placare pe verticală (cu dimensiuni de aproximativ 90/75/5 cm) și apoi cu desprinderea elementelor dinspre fundație. Desprinderea s-a făcut folosind dălți și leviere metalice precum și

¹ George Alexandru Vasilichi Gavrițaș, Radu Ovidiu Ardelean, ” Restaurarea și conservarea componentei artistice din piatră la monumentul istoric “Monumentul Ostașului Român” de la Carei (I)”, în *Satu Mare. Studii și comunicări*, nr. XXXI/II, 2015, p. 195-200.

ciocanul electric pneumatic. În unele cazuri, acolo unde au rezistat agrafele metalice cu care au fost fixate plăcile, acestea au fost tăiate cu pânza de flex.

Elementele din fundație au fost primele care au fost remontate, după ce au fost curățate. Curățarea a fost necesară în acest moment, pentru că, după montarea completă a fațadelor acestea cu greu ar mai fi putut să fie curățate. Curățarea s-a făcut mecanic, prin șlefuire superficială cu piatră diamantată. Odată cu montarea elementelor de fundație s-au montat și colțarele verticale, noi.

Următoarea operațiune efectuată a fost curățarea plăcilor de montat pe verticală, pe partea cu care se fixează pe miezul din beton armat și pregătirea lor pentru montare. Pentru realizarea acestei operațiuni am hotărât ca, pe lângă metoda clasică de montare cu adezivi, să fixăm plăcile cu agrafe metalice oțelite și să izolăm orice crăpătura cu un silicon care se comportă bine la exterior și rezistă foarte bine în timp. Plăcile au fost

prinse în agrafe metalice atât în partea superioară cât și între ele, astfel încât să se comporte ca un tot unitar. În același timp a fost nivelată și pregătită și suprafața pe care ele urmau să fie fixate. Trebuie adăugat că plăcile originale nu au avut grosimi identice - informație care nu putea fi cunoscută până la demontarea lor, astfel încât nici suprafața miezului nu a rămas dreaptă.

Când totul a fost pregătit, am fixat plăcile pe verticală după cum s-a relatat mai sus: atât cu adezivi (amestec de var hidraulic, nisip și ciment pe de o parte și silicon pe de altă parte) cât și cu agrafe metalice. Plăcile care nu au mai putut să fie refolosite au fost înlocuite cu plăci de travertin din exploatarea de la Geoagiu, aduse de la Simeria.

A urmat demontarea și remontarea scărilor. Trebuie spus că unele dintre elementele constitutive (cu dimensiune de 115/40/18 cm) ale scărilor aveau din construcție o teșitură în față, de la 0 cm sus la 2 cm jos, în timp ce altele nu o aveau, ceea

ce ieșea în evidență și strica imaginea în ansamblu. Un număr de 6 elemente ale treptelor a fost necesar să fie înlocuite. După demontarea lor, acestea au fost curățate și suprafața pe care s-au montat a fost consolidată și nivelată. La montarea scărilor a fost folosit un adeziv compus din var hidraulic, nisip și ciment.

Faza următoare de lucru a fost demontarea elementelor trotuarului aparținător monumentului. Demontarea

s-a făcut cu ajutorul unor leviere metalice în așa fel încât dalele de piatră (cu dimensiuni de 30/30/3 cm, 30/45/3 cm și 45/45/3 cm) să rămână, pe cât posibil, întregi. Deși s-a operat cu toată grija cuvenită, unele dale n-au rezistat și s-au rupt, ele fiind profund deteriorate de ciclurile repetate de îngheț-dezghet dar și de acțiunea umană. Aprecierea noastră inițială a fost corectă. Peste 50% dintre dale a trebuit să fie înlocuite.

Dupa demontarea completă a trotuarului am pregătit suprafața pentru remontare: am tasat pământul cu o mașina de tasat și am turnat un strat de 15 cm de beton semiuscat.

Reconstituirea trotuarului a început cu montarea bordurilor. Ca și în cazul plăcilor pe verticală, dalele vechi, în stare bună pentru a fi refolosite și ele de grosimi diferite (de la 3 la 8 cm), au fost curățate de resturile de adeziv vechi și pregătite astfel pentru fixare. Pe lângă curățare acestea au fost ajustate prin taiere cu disc diamantat. Din dalele de mărimi mai mari, de 30/30 cm, am tăiat astfel încât bucățile de dimensiuni mai mici să poată să fie refolosite (30/30 cm sau 30/45 cm)

După finalizarea trotuarului, cu ajutorul dălților și a levierelor metalice am demontat dalele cu care a fost placat soclul pe platformă, folosind aceleași tehnici. Pentru reușita acestei operațiuni a mai fost necesară, , tăierea pe rosturi cu flex cu disc diamantat și înlăturarea unor completări cu beton, anterioare restaurării.

Dalele de pe platformă, după curățare și debitare la dimensiunile necesare, au fost montate folosindu-se același amestec de var hidraulic și nisip. Dalele care nu s-au mai putut refolosi au fost înlocuite.

După finalizarea montării plăcilor de travertin pe soclu, toate rosturile au fost curățate cu pânza de flex pentru înlăturarea oricăror impurități sau material de construcție care ar îngreuna astuparea lor și au fost curățate suprafețele care urmau să fie chituite. Pentru chituirea suprafețelor puțin deformate ale plăcilor de travertin vechi precum și pentru astuparea porilor tuturor plăcilor folosite a fost utilizat un

chit special pentru travertin, achiziționat din comerț. Materialul de rostuire a fost obținut dintr-un amestec de var hidraulic, nisip și ciment, la care a fost adăugat și un oxid colorant astfel încât să respectăm principiul lizibilității intervenției.

Dupa uscarea materialului de chitire și rostuire, suprafața a fost șlefuită folosind perii de sârmă și disc diamantat pe flex. Praful rezultat din șlefuire a fost îndepărtat prin măturare și aspirare pe toată suprafața monumentului.

A fost realizat un tratament de cosmetizare a suprafeței, respectiv au fost curățate cu ajutorul perii unele depuneri de săruri din apa de ploaie, câteva porțiuni cu apariții de mușchi și licheni, obținându-se astfel o cromatică uniformă.

Monumentul a fost pregătit pentru ultimele tratamente. Deși tratamentul de biocidare a fost făcut și cu un an înainte, am considerat că este bine să repetăm și anul acesta tratamentul la grupul sculptural al monumentului. Am tratat cu soluție biocidă: Biotin R 5% în whitespirit, pulverizând atât grupul sculptural, cât și toată suprafața soclului.

La final, a fost realizat un tratament de hidrofobizare cu Silo 111, soluție care nu va

mai permite apei să pătrundă în piatră și în rosturi. Tratamentul este garantat pentru 5 ani, după aceasta perioadă fiind necesară reluarea lui. De asemenea, se recomandă ca, tot odată la 5 ani, să fie verificate rosturile și refăcute acolo unde este cazul, ținându-se cont de tehnica și materialele folosite de noi. Odată la 10 ani se recomandă câte un tratament de biocidare, pentru a nu permite agenților degradatori de tip bio să-și aducă aportul la deprecierea integrității monumentului.

George Alexandru Vasilichi Gavrilaş
Complexul Muzeal Bistrița Năsăud
Bistrița Năsăud, RO
alexandrugavrilas@yahoo.com

Radu Ovidiu Ardelean
Muzeul Județean Satu Mare
Satu Mare, RO
radu.ardelean@yahoo.com